

९५
१७

अथ

९५
१७

ग्रन्थनामः-	“गदाअनम्”	
कृतनामः-	अग्निवेशः	
विषयः-	वैद्यशास्त्रम्	

Gadanjnam

2304

(१५)

(२१)

अ०वे०

श्रीगणेशायनमः॥ अबोधतिमिरच्छन्नचक्षुषोभिषजांकृते॥ सूक्ष्मं करोत्यग्निवेशोग्रं शमं ज
नसंज्ञया॥ १॥ दोषराघोस जा हेतु तत्प्रकोपे तु कारणे॥ प्रत्येकं हीनामिच्छाति योगः कालार्थसि
र्भणाम्॥ २॥ कटुतिक्तकषायपयोदगातिः शुभ्रमसं ह्माहिमां न्नमयानशने॥ स्मरजागरशुक्रस
धाध्वश्चमेरापिकुप्यातिवेगवधैरानिलः॥ ३॥ शीरः शोखभ्रूत्रिकावेद्यसंघ्रास्थिकादिहृक्कावेधा
कः॥ पास्तुष्पं शयनहृतिराध्यानञ्चलने॥ कडाराशोनीवाध्विरापि कषयोस्परसाभिः प्रमो
हद्वैषम्यं कुपितमस्तुलक्षनामिदः॥ ४॥ तिलशुक्तशुरादाधिमीनिप्रारत्नकटुतिक्तपटुस्रस
टम्लतपैः॥ ५॥ तिबुस्त्राने सार्धविदाह करैः रापिकुप्यातिपित्तमुपोषणात्॥ ६॥ प्रमोदाहोमर्श
मलाशीथीलताखेददराः प्रलापः पीतत्वं मुखनयनार्बुदमत्रनखैः॥ ७॥ मददृष्टित्तास्यात्क
दुरापिरसः पांडुसाहिताघ्रातः पाकश्चेत्प्रकृतिरापि पित्तस्य सप्तधः॥ ८॥ दधिदुग्धनवीनजलान्न

राम

हिमाध्यशनाम्लपटूपामाज्यातिलैः॥ ७८ ॥ रुमत्स्ववसंतादिवाशयनैर्मधुरैः पिरोषमुपोतिरुद्धः
॥ ७९ ॥ रुतलं स्तोमित्यं स्वपप्याचिरुत्तिलवशाग्रनेमलाधिकं कंडूराचिरबलेपः॥ शीशीरता॥
अभुक्तिस्तुपिश्चुस्यतामिति बलासस्पससुषास्फुटं॥ ८० ॥ लिंगैस्वादुपदुरापिरसोभाचधव
हेला॥ ८१ ॥ हतिदोषकोपेत्तदुरा॥ हेतुप्राग्रूपरूपोपशयाप्रीमिहिमयः॥ हेयो रूपेराचैकोरा
प्रख्यमेतेनतघतः॥ ८२ ॥ दोषोजीर्णज्वरंकुपीच्छस्वाग्निंकोष्ठतस्वाचि॥ सोष्ठधातैः
८३ ॥ पृथ्वंसवैरागंतुजोपितः॥ ८४ ॥ जंभांगमद्दिवीरतिदृग्दाहोगौरवास्तचि॥ पृथज्वाराणां प्राग्रूपं
वित्रिजौर्द्वित्रिलक्षरां॥ ८५ ॥ कंठकंठोच्छविच्छोषोक्षदोमूर्च्छदिरांगस्तक॥ वेधम्याः स्वप्रवोरसं
जंभावातज्वराः कृतिः॥ ८६ ॥ पीततादाहात्रिद्वस्वेदमूर्च्छल्ये स्वप्रातीकृता॥ वामिभ्रमः प्रलाप
श्ररेकापित्तज्वराकृतिः॥ ८७ ॥ स्तोमित्योद्धेदमाधुष्यप्रतिस्पात्रुविगोर्वा॥ काशालस्योत्पदि

३९

॥ २ ॥

शोक्ते शोथं म्लेष्मं एकृतिः ॥ १४ ॥ शर्दिग्धर्षादाहमोहाः शतर्षाज्जंभाकं शोथनिद्रता रोमहृषाग्निमिष्या
वात्कर्म हृषस्तकूपर्वभेदः शोथोलेगं वातापितज्वरेदः ॥ १५ ॥ श्लैमित्तं काससंतापो गौरवं पर्वम्
र्षस्तक ॥ स्वापो स्वेदः प्रातिस्व्याप्रोवातम्लेष्मज्वर एकृतिः ॥ १६ ॥ शीतं दाहो मुहुस्तं भोकाप्रोत्तवि
मोहः ॥ लिप्रातिक्तास्पतापितवलासज्वालक्षणां ॥ १७ ॥ खराजिह्वादीणीर्भुनिस्त्राविरक्तेत
रास्थिरक् ॥ विकृतेहास्वेदानीद्राशीतदाहन्यवास्थेति ॥ १८ ॥ तंद्राप्रलापो मोहांगसूस्तताकंठ
कूकता ॥ एतच्छीबनामित्यादिसान्निपातज्वर एकृतिः ॥ १९ ॥ अभिन्यासः समस्ते स्ते ध्वस्तसर्वेदि
प्राक्प्राक्क्रियः ॥ सान्निपातज्वरः साध्यो दोषवृत्त्याग्निहानितः ॥ २० ॥ सपूदपादापसाद्यानिवा
वृक्षैरस्वतैः ॥ तत्तादिगुह्वैस्तुतन्मज्जस्थिताक्रमात् ॥ २१ ॥ सान्निपातज्वरस्यादिमध्यांतेकारि

राम
॥३॥

तत्सर्वं मांसमेतत्स्त्रियं मज्जाशुक्रादि तेषां जायते मोक्षतः सर्वे विविक्ताः तत्रैतत्
शते वा भवेत् ॥५॥

मूलयोः ॥ शोथो साधः कण्ठसाधस्तुखसाधः क्रमेण वै ॥ २२ ॥ संततः सततो न्येद्युः सती यक
चतुर्थको संदूषास्त्रसावस्त्रकृष्णमेदोऽप्यमज्जव ॥ २३ ॥ तद्वेदाविषमास्तेऽप्युशीतदाहादयो
गदाः ॥ संतत्या संततास्तिष्ठेते स्तूपदशाद्यादशाहात ॥ २४ ॥ दोकालो सततो न्येद्युः रेकं कुपेदह
र्षिं ॥ मुत्कैकाहं तृतीयाद्यो हंत्येत्काचैर्षिक ॥ २५ ॥ द्विपंचदशान्येद्युः त्वेह्यं हस्तु तृती
यक ॥ चाहं चतुर्थे प्राप्नोति यत्र ते विषम्य ॥ २६ ॥ हृदुगं विद्वेद्वै च वैगंधं चास्थि स कृत्तमः
मुक्तोत्सर्गश्चेति लिंगं क्रमाद्गता गते ज्वरे ॥ २७ ॥ साध्या साध्यो कण्ठसाध्यौ तत्परो न्यो नासि य
ति ॥ मंदोति गोखं स्वेदो ज्वरो नित्यं प्रलेपक ॥ २८ ॥ चतुर्गुणितुकः सापाभिचारावेशाद्वा ततः ॥ पूर्व
यो भूतिर्विस्फोटमोहावेशा जेतु स कृ ॥ २९ ॥ ततः भूतस्य कामोऽप्येहीधीस्वप्रहातै ज्वरे दाहाति
सारो द्येडोऽप्यप्यस्वद्वातजं बदेत् ॥ ३० ॥ बहुहेतुप्रवाति दीर्घाधात्विंशति ज्वरः ॥ असा

रेकातु ३

त्रु० वे०

॥३॥

॥३॥

धः शीतल खेदीगावेतर्दाहकचस ॥३५॥ लबुर्गुसार्नेराममसामः प्राकृतवेकृतौ बाहिरंतवेमि
नौचसाध्यासाओक्रमज्जवो ॥३५॥ लबुर्गुसार्नेराममसामः प्राकृतवेकृतौ बाहिरंतवेमि
कृतोन्पसुवेकृत ॥३५॥ हल्लासापाकलालादतंदास अंगगोरेवे वेरसालस्यातिमत्रैः सा
मोन्यमनिरामक ॥३५॥ अंतर्दहः प्रलपसुट् संधितकुर्विउग्रहोभ्रमः स्वासस्वेपोचिन्मंतवेमि
नोन्यः संचान्यथा ॥३५॥ वेरेकोविउग्रहोवाट्टकासोशवासांगसुग्वामिः हिक्का मूर्च्छासिचिश्चापिज्व
रसोपद्रवादश ॥३५॥ अश्वप्रोस अरातेरुट्टविष्म भावल्यगोरेवं पत्रार्तिनाभिहृन्मध्यैरुक्वां
गंधानुपाकिनः ॥३५॥ भ्रमोतेज्वररुट्टश्वासं पचमानज्वराकृतिः दोषज्वरांगलघुतादोषपाकस्य
लक्षणं ॥३५॥ दाहस्वोदोवामिस्तृप्सा कंयोधिदमिदसंज्ञता ॥ कूजनं चार्तिवेगं धंमाकृतिज्वरमोद
ते ॥३५॥ देहोलबुर्गुखेपाकः स्वेदः कारणा सोष्णं कं डूष्णोविउदावादिगतेज्वरलक्षणां ॥३५॥

सामलक्षणं

एतेभ्रतवेमिनाल
॥३॥

राम
॥३॥

॥३॥

॥३॥

शतिज्वराधिः अथातीसाराः बुद्धः सविष्टः दीप्रबान् वितातिसारतः अतीसारसंघोर्ध
तैः पृथक्सर्वैस्तुवामतः ॥३५॥ देहोत्तदासरांवातापित्तात्पीतासरासितं कफात्सांद्रस्वे
ताहिमंबवः सर्वैस्तुसर्वसु ॥३५॥ शोबतोर्विद्विस्त्रंवाध्याक्तव्योष्मरौरितं ॥ जपजी
रांतिचित्रंमुहुर्मुहुः सशकुरुक ॥३५॥ अतीसारसि जपसं पित्तलाहारसंवतः अजसंवित्वा ना
वातकफात्प्रवहेत्वेत्प्रवाहिकां ॥३५॥ वामिकृत्तज्वरः कासः स्वासस्तृप्सा मोहशोथसुका ॥ हिक्का
सविश्चेतिलेगंमरणायातिसारिणः ॥३५॥ अथग्रहापादलोकः गतेतिसारेष्वामेनदुष्प
वेदुहणीमुहुः ववौमुंचत्याममेवततोसौग्रहागदः ॥३५॥ कुप्यतिग्रहणीनेत्यांदिवास्थो
रुजांसक ॥ सन्यासाग्रहणीनाम्ना ह्यामंसंरुह्यमुंचति ॥३५॥ शोथोनिमोघवैवर्षि
ज्वरापाकसचिदपा ॥ रुडवल्पासगाभानोदराः सुग्रहणीगदः ॥३५॥ पृथक्सर्वैश्चतुः

अ० वे०
॥४॥

रसोताल्लिंगमातिसनवत्विग्रमं पूत्य सुमज्जेत्सां प्रकंल्लोपि शब्दसकृ॥४॥ अथाश
वलोकः॥ त्वग्मांसमेदः संपूष्यगुदेशास्विकारान्मला॥ कुरुः घोठापृथग्दोषैः सर्वेदसह
जास्रजे॥५॥ शोथानिमांघाविष्मं ममास्थिपीडात्वावेदूता॥ पांडुतास्वदयावत्याध्यानो
द्गाराजो रसिं॥५॥ पुरोक्तेर्दोषाविनैस्ते दोषानशः सुलक्ष्यत॥ त्रिदोषाविनूं स ह ज
मस्वस्वावंतदस्रजं॥५॥ वा ह्यमध्यांतवाले जानेका द्वित्रिमलाने च॥ तानि साध्यानि कथ
नितानि साध्यानि वदेत्क्रमात्॥५॥ अथाजीरातिलोकः॥ अजीर्णमुक्तवैषम्यादेकोऽप्य
पिङ्गुः विदग्धोऽम्लः सध्माश्चोद्गारेण्यमेसमुक्तवत्॥५॥ सुर्विष्टाविदग्धाम
खन्य जीराग्नितैः क्रमात्॥ ससेषाच्चतुर्थं तद्विष्टाश्चलविदग्धे॥५॥ ससेषेन
विदग्धैः पूर्वविष्टो विष्टाविका॥ वम्यतीति सारत्॥ दृक्चूलप्रमोदेष्वनतोदनं॥५॥ स्रज

राम
४

वातास्वप्नकंपारातीमो हेन सिंघाति॥ वृक्षातिवृक्षद्वीरोस्तेर्मस्मकोत्पशतो गद॥५॥
अपक्रम्यावलोकः॥ ज्वरो विवर्णात्तम्लं हृद्रोगः घर्दनभ्रमः॥ भक्तदोषोतिसारश्च सजा
तः क्रामिलक्षणाः॥५॥ अप्यपांडुकमलाकुंभकामलावलोकः॥ अतिव्यायमघाम्लादिवा
स्वप्नमदादिभिः॥ पांडुवाः पंचतौर्भिन्नैरभिन्नैः पंचमोऽम्लः॥५॥ पांडुत्वानेत्रावीरामूत्र
नखशोथवमिज्वरौ॥ स्वासकासाग्निमाधेश्च मुक्तस्यात्पांडुरोगवान्॥६॥ अतः शो
थीमध्यकृशोमध्यशोथं तदुर्विलः॥ कीवाज्वरातिसारी च पांडुरोगीनासिंघाति॥६॥
पीतत्वशूत्राविडनेत्रेषु पितातिका मला॥ सेववृक्षाकुस्मपीत्वगादिः कुंभकामला
दि॥ अथरक्तापित्तवलोकः॥ दुष्पित्तविदग्धास्वसहितेन वहिर्मिलेः॥ ऊर्ध्ववाधोदि
धावोति रक्तापित्तं तदुच्यते॥६॥ सज्जलेष्मोर्ध्वमधः वायुदिग्भागे सिकफानिलं॥ साध्यं याप्य
मसाध्यं च रक्तापित्तं क्रमाच्छेत्॥६॥ ज्वरापाकवामिश्रवा सत्॥ कासावल्पपांडुता भुक्ते

अ० वे०
॥ ५ ॥

दाहतिवर्षप्रवामबुराशोकज्वराध्वामि॥ शोषान्कुर्वति ते कुक्षायक्ष्माणां तु कफोत्थराणां
 दृक्करोति दाहपाश्वसितकृफास्त्रवामिज्वरा॥ वैश्वर्षाक्षद्रुकशवासकासीमस्तकगौरवां॥ ६०
 शुक्लेक्ष्माणां त्वं मांसेक्ष्मारिंसावक्ष्माकाति॥ ७१॥ क्षतीस्यास्त्रकृपूतिकफपूयास्त्रवतिपुक्
 क्षकाशासीसारपाश्वर्षातिस्त्रिभेदास्तुविज्वरौ॥ बापूरोभिः क्षयः साधः किंवास्त्रकुसन
 ज्वरैः॥ ६॥ अथकासावलोकः॥ प्राणः सद्योषः सोदानोवक्रात्येतिपदाससकु॥ कासः पंच
 विधोऽस्तेऽस्तेक्ष्मातेनक्ष्मातेनच॥ ७॥ काशतेशुष्कमानीलात्यिजात्यतिवमन्ककु॥ कफास्त्रादु
 कफेवांत्पावसाध्यावुकलक्षणे॥ ७॥ अथहिक्कावलोकः॥ पूर्वितुसतेप्राणोहिक्कापंचगति
 क्रमात्॥ अन्नजाहारवापुल्यायामिकाद्विदोगिनी॥ ७॥ हिक्काक्षद्राजतुमंदागंभीरानाभिकंप
 कृत॥ कंपपत्यंगमाविलंमहृत्तेनासिध्याति॥ ७॥ अथस्त्रावलोकः॥ अधश्चोर्ध्वेक्ष्मावातो

मुदिः

राम
॥ ५ ॥

जात्याप्रातिमुह्यति॥ कफस्रुगातिर्विष्वक्क्रमात्स्त्रासान्करोत्यसौ॥ ७॥ महोर्ध्वेक्ष्मातमकक्ष
 दाह्यान्स्त्रगातिक्रमात्॥ महतानिः स्वसत्पुच्छेस्त्रेक्ष्ममधोनतु॥ ७॥ विच्छिन्नधेगां धिन्नेनत
 मकेनातिमृच्छिस्त्रकु॥ शुद्धेनस्त्रसनोचाल्यंपूर्वेसाध्यानतेत्रयुः॥ ७॥ अथस्त्रभेदावलोकः॥ अत्र
 नृभाषद्वातोधेः कुक्षेर्दोषैः स्वामयः॥ बोधाप्रपक्षसमस्तेस्त्रानूमेदशावक्ष्मातेनच॥ स्वानिदान
 स्त्रस्त्रास्तेनतुसाध्यास्त्रयोतिमा॥ ७॥ अथारोचकावलोकः॥ स्वाधश्चमुखेचेत्रस्त्रदतेसार
 रोचकः॥ सपंचधापुष्पकसर्वैस्त्रैः परोत्तमप्रादिभिः॥ ७॥ आरोचकेमुखंततद्रसंप्राकृतमांतिमे
 ७॥ अथधृग्विलोकः॥ अंत्यजीर्णपिडास्त्रिगधाहृद्यगर्भक्रामिद्रवैः दोषैः पृथ्वेक्ष्मासमस्तेश्वा
 हृद्येपंचावधावामिः॥ ७॥ श्वावंवातेनापितेनपीतंस्त्रेत्तंकफेनच॥ सर्वेश्चित्रं वमेक्ष्मेक्ष्मिभत्सादी
 दाणाक्रामिः॥ ७॥ कासः श्वासोज्वरोहिक्कात्स्त्रावोचैत्यमेवच॥ हृद्योगस्तमकश्चेवक्ष्माः च

अ० वे०

॥६॥

स
दिमुपद्रवाः ॥ ८५ ॥ अथ तस्मात्तल्लोकः ॥ सततं यः पिवेद्द्वारि न तृप्तिमाधिगच्छति ॥ ७८ ॥ कांक्षति यस्तो
यंतं तच्छादितमादिशेत् ॥ ८० ॥ पित्तं तालुगतं कुरुं सवातं कुरुं सते तृषाम् ॥ सा सप्तधा पृथक् कृतैश्च
ता सदा यमोजने ॥ ८३ ॥ शीताद्रिर्वर्धते वाता न्नापिता ज्वा ॥ अकृत्कफात् ॥ विद्यावीलिंगमजप्या
ता सदा यमोदातोद्रवा ॥ ८४ ॥ एतन्नात्सह्यीडा ॥ वायी धिक्वा न्नजा ॥ मोहज्वा श्वासका सं
करीति ह्यनासि श्वाति ॥ ८५ ॥ अथ मूत्राविलोकः ॥ संज्ञास्रोतांसितेरु ध्वा वि संति करणा
निचेत् ॥ स च पित्तं सदा मर्त्यमर्धं तिगतचेतना ॥ ८६ ॥ स पुनरर्धं पृथक् स वेस्ति श्च मध
विषा स्वतः ॥ दोषवरां विषयपूवे दोषैर्धर्धं तप्या सवात ॥ ८७ ॥ असौ मः स प्रलापो यदा ह
कृत्कं पवाना विषात् ॥ पित्तवद्रक्तगंधेन संन्यासो स्तो द्रिया कीया कीय ॥ ८८ ॥ अथ पाना त्वसावल्लो
कः ॥ मधं पीतममुत्पातैः कुर्यात्पाना त्वसा श्च तैः ॥ वामि मूर्त्ता ज्वरो दाहः प्रलापश्च भ्रमो ह

राम

॥६॥

चिः ॥ ८९ ॥ रेका स्वप्रातः कफा पाना जीरा स्पलक्षणा ॥ पानो ह्यस्मात्त्वगतो दाहं सापिता संक
रोत्पापि ॥ ९० ॥ अथोन्मादस्तोन्मादवल्लोकः ॥ भीष्मो ककाम उच्छान्नेः पूज्यादेः श्वा व
मर्धरो ॥ मधं पीति मनो दोषा स्यादुन्मादस्तथोक्तः ॥ ९१ ॥ अस्थाने हास्या गीता धेहि धि
स्वप्रविपर्यये ॥ रहस्यकथनोद्देगध्रमे ह्यन्मादमादिशेत् ॥ ९२ ॥ दोषैर्व्यसैः समसैश्च विषा
स्वभ्यां स घाद्विधः ॥ दोषांकाः पूर्ववच्छोकभीकामाधे श्च तत्कथा ॥ ९३ ॥ देवदेत्यापि शा
चा हरतो गंधर्वमदातः ॥ पित्तं तश्च ग्रंथः स्फुल्लन्मादा प्रोक्तलक्षणा ॥ ९४ ॥ पावित्र्यं
देवा विधेयो न गन्तव्यं सर्ववद्वर्ति ॥ वदुभुक्तं गीतदाने श्वा च वेति वत कृतिः ॥ ९५ ॥ कं पाने
शफेरा वामि पुमादिपतनादितः ॥ अथोदशो व्योतीते वनोन्मादी जातु जीवाति ॥ ९६ ॥ अ
थ अपस्मारावल्लोकः ॥ दोषो द्रकात्पुजाता वा स्मृतौ सत्यामपस्मृति ॥ तदा कृतिस्तमः

अ० वे०
॥७॥

फेरांकंपनेत्रादिवेकृतं ॥८७॥ चतुर्धसिष्टयकसर्वैः सौस्तत्कोपकमादिह ॥ रविपंचदशात्रिं
शादिनेषु सकलेष्वपि ॥८८॥ अथ कृत्या आवा लोक ॥ अशीतिवर्तितजारोगाः भवत्या
क्षेपकादयः ॥ अतिप्रासिद्धान्कीयंतस्तेष्वहंतानि हं बुवे ॥८९॥ आक्षेपकोंगाविदोपावल्लि
जं धोसपादसक ॥ ससगनाभोरधोग्रांधिरष्ठीलासुधमत्रविष्ट ॥९०॥ अतिष्ठीलोदरे
शुभ्रेत्सापीडातिर्यग्ग्राथिता ॥ आध्मानं स्याद्यदाध्मावसादोपमुदरं ससक ॥९१॥ क
फबाकुलेवाते प्रत्याध्मानं तु जायते ॥ वैडम्भश्चाशयजापीडाऽधोगतात्सारीकोच
ते ॥९२॥ गुदोपस्थोस्थितासकचैर्यासूक्ष्मश्रित्तारि ॥ वक्त्रीकरोति वक्रार्धवातश्चेत्स
सगार्दितं ॥९३॥ अधशीसाक्षिपायुकटीजं धापदयथा ॥ कोष्ठशीर्षं जानुशोथो विश्व
वीभजयोर्वथा ॥९४॥ एवञ्जं स्यान्निग्रहात्सकूप्यपंगुत्वं मुभयोस्तयोः ॥ अत्युद्गारस्त

जानु

राम
॥७॥

रुवातो न च वाक्पंतु म्रकताः ॥९०५॥ कलापरवजः सभवेत्प्रकामं वै ते तुजः ॥ अमूलमे
कवाहुश्च यथा स्यादपवाहुकः ॥९०६॥ विवृतं संवृतं वास्ययः कुयत्सिहनुग्रहः ॥ सवंगिकां
गारोगोस्तः सर्वैरिकांगनिग्रहः ॥९०७॥ मुरुर्धनं नू मये न्मोहयेच्चापतंत्रकः ॥ जीवास्तं
भः सयेन्नानं पानवाक्येष्वनीसता ॥९०८॥ बाह्यप्रामंतरायामौवाहिरंतश्च कर्षत्रा
त ॥ स्नासूनामथविज्ञेयोवराणामोसवातप्या ॥९०९॥ स्थानानामनुस्तेष्वालिंगैः शेषानि
निदिशोत ॥ द्वांतिवातामयावृक्षाः क्षीणामांसवलानलं ॥९१०॥ अथ वातरक्तावलोकः ॥ अत्यध्व
वाहनविदाद्यानादेः ससषासृजा ॥ मुज्यते चेन मरुदुष्कस्तदा स्याद्वातशोरितं ॥९११॥ वाते
धिकोतिरुक्पापिते दोहोरक्तेति शोरीतं ॥ कफोतिगौरवंचिन्नादित्रिजां द्विदोषजे ॥९१२॥
दाहगौरवस्तृप्तेकं दूवेवरार्पमंडलं ॥ सुप्तिः शीतंगसंकोचः शोथोवाताखलदण्डम् ॥९१३॥

अ० वे०

॥८॥

मोहदाहज्वरास्वप्नपंगुल्यांगालेवैकृतं॥मर्मग्रहभ्रमस्फोटवातास्योपद्रवादश॥११४॥अथवा
तावत्लोकः॥युगपत्कुपित्ताचामवातोस्वीयप्रकोपने॥आमवातंजनयतःसशोषंसाधिसु
हं॥११५॥सर्वगैकांगसंध्यास्थिशोषार्तिग्रहगौरवम्॥ज्वरापाकाग्निमाघंवरुष्माचामानिलाह
तिः॥११६॥आमवातोधिकेवातेऽरतिदाहस्तुपित्ततः॥कफातस्तेमित्यगुहतासर्वलक्षणाविदोष
तः॥११७॥जाग्रात्रकूजनानाहृष्टदृष्टादिविदुम्व्रता॥अलंनयननाशोष्णोपद्रवाआमवातजाः
११८॥अथअलंनयनलोकः॥एकदेशोतिरुक्कूलंशोवीधान्यादिसेवनात्॥कुक्षेः३सर्वैः३प्रत्येकं
द्वेदोषेभ्रामानदध्या॥११९॥पित्तान्नाभ्यां वलादसोपश्वहृत्कुक्षिजंकफात्॥द्विविस्थानां
त्रिदोषअलंचामासयोरसात्॥१२०॥वेदनानाहृष्टाश्चतुर्दृष्टोगौरवासवी॥काशश्चा
सप्राहिकाचअलस्योपद्रवादश॥१२१॥अथपित्तमअलं वलाशःप्रच्युतस्थानापित्तेन

राम

॥८॥

सहस्यार्थेति॥वायुमादापकुहतेअलंजीर्जतिभोजने॥१२२॥अथोदावर्तविलोकः॥वातविराम
मुज्जंभाश्रुत्तवोद्गारवर्मीद्विपैः॥रुक्कूलोच्छ्रसानिद्राणांघृत्योदावर्तसंभवः॥१२३॥वातस्यो
धादस्मानमर्कविद्वंशोपसक्तुवस्तोअस्यज्जंभायाशीरोरुक्कूलजोश्रुताः॥१२४॥ध
वरोधोद्विपग्लानिरुक्कूलस्यानिलार्तिमः॥धृदिकुब्धानिद्विपस्याप्रमरीहृमंदतादध्या॥१२५॥
तद्योत्सोतिश्वासस्यहृदुक्कूलपस्यज्जंभने॥वर्तितिअलत्तदग्लानिद्वोरापंयुक्तंयजेद
मुं॥१२६॥अथगुल्मावलोकः॥हृन्नाभ्योरंतरेग्राधिःसंचारीयदिवावलः॥वृत्तश्चैवोपचयवान्
सगुल्मःपंचधामतः॥१२७॥तस्यपंचविधस्यानंपार्श्वहृन्नाभिवस्तयः॥दोषेर्वास्तेःसमस्ते
श्चस्त्रीणांस्त्रेणापंचमं॥१२८॥जीरोन्निवातजःकुप्येतास्मिज्जीर्जतिपित्ततः॥अक्तंरुक्कूलजो
गुल्मःसर्वदासर्वदोषजः॥१२९॥प्रशवार्तिविपातनांकालेमासात्पमोजना॥वायुस्तद्वत्मादा

अ० वे०

॥८॥

मोहदाहज्वरास्वप्नपंगुल्यांगालेवैकृतं॥मर्मग्रहभ्रमस्फोटवातास्योपद्रवादश॥११४॥अथवा
तावत्लोकः॥युगपत्कुपिताचामवातोस्वीयप्रकोपने॥आमवातंजनयतःसशोषंसाधिसु
हं॥११५॥सर्वगैकांगसंध्यास्थिशोषार्तिग्रहगौरवम्॥ज्वरापाकाग्निमाघंवरुष्माचामानिलाह
तिः॥११६॥आमवातोधिकेवातेऽरतिदाहस्तुपित्ततः॥कफातस्तेमित्यगुहतासर्वलक्षणाविदोष
तः॥११७॥जाग्र्यात्रकूजनानाहृष्टदृष्टादिविदुम्व्रता॥अलंनयननाशोष्णेपद्रवाआमवातजाः
११८॥अथअलंनयनलोकः॥एकदेशोतिस्फुल्लंशिवीधान्यादिसेवनात्॥कुक्षेः३सर्वैः३प्रत्येकं
द्वेदोषेभ्रामानदध्या॥११९॥पित्तान्नाभ्यां वलादसौपर्वहृत्कुक्षिजं कफात्॥द्विविस्थानां द्वि
विदोषअलंनयनासमोरसात्॥१२०॥वेदनानाहृष्टाश्चतुर्दृष्टोगौरवासवी॥काशाश्चा
सम्राहिकाचअलस्योपद्रवादश॥१२१॥अथपित्तमअलं वलाशःप्रच्युतस्थानापित्तेन

राम

॥८॥

सहस्यार्थेति॥वायुमादापकुहतेअलंजीर्जतिभोजने॥१२२॥अथोदावर्तविलोकः॥वातविराम
मुज्जंभाश्रुत्तवोद्गारवर्मीद्विपैः॥द्वुत्तस्रोक्षसानिद्राणांघृत्योदावर्तसंभवः॥१२३॥वातस्यो
धादस्मानमस्वीविद्वंशोपसक्तुवस्तौअत्रस्यज्जंभायाशीरोरुहृत्कुहृत्तजोश्रुताः॥१२४॥ध
वरोधोद्विपग्लानिरुद्रास्यानेलार्ताम॥धृदिकुब्धानिद्विपस्याप्रमतीदग्मंदतादध्या॥१२५॥
तद्योत्स्रोतिश्वासस्यहृदुक्त्वापस्यज्जंभने॥वर्ततिअलत्तदग्लानिद्वोरपंयुक्तंयजेद
मुं॥१२६॥अथगुल्मावलोकः॥हृन्नाभ्योरंतरेग्राधिःसंचारीमदिवाचलः॥वृत्तश्चैवोपचयवान्
सगुल्मःपंचधामतः॥१२७॥तस्यपंचविधस्थानं पार्श्वहृन्नाभिवस्तयः॥दोषेर्वास्तेःसमस्ते
अस्त्रीणां ह्यस्त्रीणांपंचमं॥१२८॥जीरोन्निवातजःकुप्येतामिज्जीर्जतिपित्ततः॥अक्तंरुक्फजो
गुल्मःसर्वदासर्वदोषजः॥१२९॥प्रशवार्तिविपातनांकालेमासात्म्यमोजना॥वायुस्तद्रुक्मादा

अ० वे०

॥ ८ ॥

५

मगुल्मनिर्मातिपित्तवत् ॥ १३१ ॥ स्पंदतेपीडितेनोगैः सप्रलोगर्भचिन्हैक ॥ गुल्मोसजाप्तिरिति स्योसो
भासेतुदशमेगते ॥ १३२ ॥ स्वासप्रलपिपासत्रावेदेषोग्रांथिम् ॥ ८ ॥ ज्ञापतेदुर्बलत्वं च गुल्मिनो मरणा
मते ॥ १३३ ॥ अथ हृद्गोत्रलोकः ॥ दूषावित्वा संदोषावेगुणा हृदसंगता ॥ हृदिपीडां प्रकुर्वीति हृद्गो
त्रं प्रवक्षते ॥ १३४ ॥ सपंचधापुण्यादोषैः समस्तैश्चक्रमेदापि ॥ क्रमः सादोभ्रमः शोषो ज्ञेयास्तेषां
मुपद्रवाः ॥ १३५ ॥ अथ मूत्रकृच्छ्रलोकः ॥ नालस्य मूत्रमधचरुचं चाग्रे सदा हस्तक ॥ कराणां
श्वेतस्वेन्मूत्रं मूत्रकृच्छ्रतुच्यते ॥ १३६ ॥ मूत्रकृच्छ्रान्यष्टदोषास्मरीविद्व्याल्यश्रुतः ॥ दो
षोर्लिंगैः पृथक्सर्वैः कृच्छ्रसगदाहगौरवैः ॥ १३७ ॥ विधारं मूत्रमश्रमय्यं विद्वहोभादिद्विगंधिवत्
क्षतेहतेवाशाल्येन कृच्छ्रस्यान्मूत्रवर्त्मनि ॥ १३८ ॥ तत्ररुचमले श्रुतात्प्राप्ता कृच्छ्रं पंसतकृच्छ्रं
नस्ति मेहसगदाहेहोसर्वैः कृच्छ्रनासिध्याति ॥ १३९ ॥ मूत्रादिधृत्वा पुच्छेन रुध्वा रुध्वा शनैः शनैः

राम

॥ ८ ॥

मस्तोत्पद्यते मूत्रं मूत्रावातास्तदा भवेत् ॥ १४० ॥ शति मूत्रवातः ॥ अथाश्रमय्यं विलोकः वातो
मूत्रगतं श्रुतं कफं वा शोषयेद्यदा ॥ तदाश्रमरी स्यात्क्रमस्तोसोषितोश्च विवचना ॥ १४१ ॥ सग्रा
भीसेवनी वास्ति मूर्ध्नि गोमेदकोपमं ॥ मूत्रकृच्छ्रं शीर्षा धारं ज्वराश्चाश्रमरित्वा ॥ १४२ ॥ बाला
नां सापुष्यकृदोषैर्जर्जनां श्रुतं भवाश्रमरी ॥ नाभ्यं उशोषसगवर्धं मूत्रप्राप्यति ॥ १४३ ॥ अथ प्र
मेहावलोकः ॥ मूत्रमिश्रं केवलं वा श्रुतं संचितं चेन्मुहुः ॥ सप्रमेहोत्रमेदस्तु मूत्रवर्णाविभे
दतः ॥ १४४ ॥ आस्यामुखं स्वप्नमुखं दधीनि ग्राभ्योदकान् रूपमासाः पयोऽसि नवान्नपानं गुडवे
तं वप्रमेहेतुकं कृच्छ्रसर्वं ॥ १४५ ॥ जलेक्ष्मां प्रासवश्रुतं पिच्छलालां शनैः शोक्तं शीतकास्ते
मां जीष्वाहारिद्रुकनीलकालसारोत्सकामज्जवसे भदौ प्राः ॥ १४६ ॥ साध्या कफोप्रादश
पित्तजाघ्रपापानसाध्यापवनाचतुष्काः ॥ समाक्रीयत्वा द्विष्यमाक्रीयत्वा न्महात्ययात्वा
च यथाक्रमेण ॥ १४७ ॥ दोषप्रकोपां चिह्नानि प्रमेहानामुपद्रवाः ॥ शरावीकृच्छ्रवीपुत्रीन्यलजी

लो

अ० वे०

॥११॥

तः सगदाहकं दूषेभ्योऽसृक्कृमस्फोटभागसः ॥१६५॥ वेदोजः कफवन्मत्रोदुतेस्यं
रासृजेतः ॥ आवातेदेर्मसनीत्वाक्षप्रोन्नं वंदराणादधः ॥१६६॥ अत्रवर्षिकरोत्पेवयंत्राणासत
गध्वानि ॥ वंछराणां धिमानिलः करोति वृद्धिनामकं ॥१६७॥ अप्यश्लीपदावकः ॥ पाद
शोपश्लीपदंतेः पपकसर्वैः कफोत्तरो ॥ तत्काराकरेनेत्रोष्णशीघ्रनासास्वपिक्
चित् ॥१६८॥ अप्यश्लीपदावलोकाः ॥ प्राग्भूषं पल्लवः शोफः काप्यंगोस्फुटितस्तुसः ॥ रूपं
षोठाप्यकसर्वदोषास्वागंतुजं च तत् ॥१६९॥ विषमं पचते वातात्पित्तं स्वविरांचिं कफ
जः पित्तवच्छेषो रक्तागंतुसमुद्भवो ॥१७०॥ मंदोष्मतात्त्वशोफत्वं काठिन्यं त्वकाविवर्तिता
मंदवेदना चैतद्गमशोफस्य लक्षणाः ॥१७१॥ अतिदाहसजातो दबो धमेदाविवर्तिता ॥ तद्गमाज्व
रश्च शोफस्य पचमानस्य लक्षणाः ॥१७२॥ कडूवल्गुद्वस्तो दोषां त्यावापिनिमृता ॥ यंत्राणा
त्पल्लवचलनं पक्वशोपस्य लक्षणाः ॥१७३॥ त्वकसावरां पिसृगाल्पत्वमस्त्रपाकाकृतिर्पुनः ॥ सकृपा
कफयास्ते स्तेनसः पाके तु त्रिदोषस्य ॥१७४॥ अप्यश्लीपदागंतु वराणां वलोकः ॥ शरीरागंतु मेदं

राम

॥११॥

नसार्धधियंतु दोषजं ॥ परं शास्त्रादिकं वात्र दोषे सगदाहगौरवं ॥१७५॥ रक्तश्रावो रक्तजे प्यागंतुजं
तच्च धातुधोर्ध्वं मित्रं दत्तं विरं पीच्छितं वृष्मि त्यापि ॥१७६॥ पातां त्रभेदस्त्वल्पास्तु वेधचूरां
नव्वराणां प्राशाल्यं यंत्राणां सास्वंबुदुदं च च्छ्वानि ॥१७७॥ त्पुज्जोन्मादसुमोहोका
हिक्कापतानिकाः कं पछर्दिः श्वासकासपक्षावाता हनुग्रहाः ॥१७८॥ शोरास्ते भोर्विसर्पश्चो
पद्रवाषोडशासुखः ॥ सर्वैरेते वराणां साधो माप्ये द्वैचमुखस्ततः ॥१७९॥ अप्यभग्नवराणां वलोकः
भग्नोद्दिधासांधिकांडं भेदात्त्रोहत्रसांधिजं विवर्तितं तथोत्तिष्ठति रज्ज्गदाहमधोपि च ॥१८०॥
विश्लिष्टं मुत्पिष्टमिति कांडोद्घादशधा तु तत् ॥ आस्थिश्च ल्लीक कर्कटचिकराचिरिति पिदि
तं ॥१८१॥ कांडभग्नोद्दिधवक्त्रां दिधावाप्यातिपातिता ॥ मज्जगते वस्फुटितं यथास्वलक्ष्णं दिदं ॥१८२॥
अप्यनाडी वराणां वलोकः ॥ उपेक्षराणां दूरोद्वातागतिर्नाडी च जो वृणाः ॥ नाडी वराणां सावित्तोयः स
पुष्पहृत्पदाहसकः ॥१८३॥ अप्यभग्नवराणां वलोकः ॥ गुदस्याधिंगुलेक्षेत्रे पाश्वरितः ॥ पांडुकीकृतः

अ० वे०
॥१२॥

भिन्नोभगंदरोत्तेयः सतु पंचावेधस्मृतः ॥१८४॥ सप्तहोदोऽनेकमुखोवातात्स्याच्छतपोन
कः ॥ उष्णग्रीवस्तु पित्तनेन परिश्रावीकफेन स ॥१८५॥ शंकूकावर्तकोन्मागगितुस्यातांवि
दोषजो ॥ मुकमूत्रवहोदुःखौनसाध्योदूरगोभृशः ॥१८६॥ अथ गलगंडावलोकः ॥ कः ॥ गलेक
देशोस्वपपुण्याको गलगंडकः ॥ मेदोवातकफेस्त्रेधाकंडू सगौरवे क्रमात् ॥१८७॥ अथ ग्रं
थ्यदुर्गंडमाह ॥ पञ्चावलोकः ॥ ग्रंथिः कुत्राप्यपाको गंदो घास्त्रमांसमेदतः ॥ तस्य पा
के बुधं स्यात्तद्व्योढा मुहुश्च वतः ॥१८८॥ गंडमाला गलेने के गंडमेदः कफो गणिते ॥ चिरपाके
भिरै के वा वीरस्याः पाचिका भवेत् ॥१८९॥ अथ विदुष्यावलोकः ॥ स्वप्न मुग्धा विदुषा हस्तगात्रे
विदुषा विधा ॥ विहृतः सद्यो हंतैः पृथक्सर्वैस्सुकृतात् ॥१९०॥ वाह्यः पाकोऽस्य तस्या दंत
स्तु करोत्यसौ ॥ वस्तौ कृत्स्नो मुदना पापविवंधवृक्षयोः ॥१९१॥ पाकूपानावावीडुंधकुत्ता
वाने लजासजः ॥ नाभ्यां हि क्वाहृदि स्वासं प्रीनृशवासः प्रवर्तते ॥१९२॥ पकृत्ययसंकशनं

राम
॥१२॥

वंशोतुकादिग्रहः सपकोवासयेदूर्ध्वनाभे संसेयेदधः ॥१९३॥ नाड्यः साध्याश्च ममोष्ठौ वि
प्राधिर्भस्मिपद्रवः ॥ विदुषस्त्रीस्तने रक्ताच्छोफः सग्राहपाककृत् ॥१९४॥ अथ कुष्ठवलोकः ॥ वि
स्तृताहादुःकर्मपंचकर्मोपचारतः ॥ स्त्रीमधमांसपुच्छांशुसेकाद्यैः कुष्ठसंभवः ॥१९५॥ कपा
त्साधुदुबोरक्तपुच्छिरींद्रियवैकृतं ॥ पांगुल्यावल्यकोन्मचमहाकुष्ठाकातीश्वरात् ॥१९६॥ कपा
लंकाचवृक्षपित्तादौ पुंवरं त्वतः ॥ कफात्सितं मंडलं तैः गुंजावात्काकारांस्तसू ॥१९७॥ वा
तापित्तादृक्षजिह्वंससकृशपादासरांसितं ॥ कफपित्तात्पुंउरीकं पुंउरीकदलोपमं ॥१९८॥ दद्रुकंजु
त्पापिडिकाप्रसारं मंडलात्ततः ॥ स्त्रेता निमहाकुष्ठानि भवमेकचर्मवत् ॥१९९॥ कीरावात्कीटि
भंचर्मदलं तु दरात्त्वचः ॥ पामापापयोः कंडराभिर्विचर्वीसर्वतस्तुते ॥२००॥ तैर्मेदुपाश्वरैः क
च्छः पादपारौर्विपादिका ॥ सिधमोर्द्विहकरां दल्यालावप्रस्नवत् ॥२०१॥ शतासदल्यास

अ० वे०

॥१३॥

गभिः स्यादलसंशो गामंडलं एककुष्ठो मत्स्परवंडो यमकः पञ्चित्रतः सितं ॥२०॥ अथोपदे
शावलोकः हस्तदंतनरवाद्वातयोनिदोषादिभिर्मलाः पृथक् सवैर्विग्नान्कुर्मुः लिंगेवार्तिश्चपे
वमी ॥२०॥ अस्थिप्रोथसु जादाहसांधिग्रहमसंविचः केशलोमप्रपातश्च वैवरापिचोपदेशतः
२०४ अथ उदरवलोकः शीतमासतसंस्पर्शस्य दुष्पोकफमासतौ ॥ पित्तेन सह संभ्रमवर्तिर्निर्वि
सर्पति ॥२०५ वारटीदंशवच्छोथः कंडूश्चर्द्विचरप्रदा ॥ सीतपित्तानि मितास्युसदविपुषोवाहीः
२०६ अथाम्लपित्तावलोकः ॥ पिपासागुरु हृल्लासदाहसादांगगौरवं ॥ रक्तलोचनतातेषां
पूर्वरूपस्य लक्षणां ॥२०७ अविपाककृमोक्तेदिगतितांमूत्रारगौरवं ॥ हंकंठदाहसाचीभिरसू
पित्तं वदोद्विग्नं ॥२०८ अथ विसर्पसो गवलोकः ॥ अतिदाहसज्वरागस्वावासाचिप्रदः ॥ कृद्रवणा
विसर्पस्युः सर्वतः परिसर्पति ॥२०९ अथ मत्सरिकावलोकः ॥ ज्वरश्चर्दिभ्रमाद्यास्युवलितानां तु मत्सर
रिका पचंस्ततैद्रस्यास्तानासिध्मंतिनलक्षणां ॥२१० अथ विस्फोटकावलोकः ॥ आग्निदाहादि
विस्फोटविस्फोटाः स्युः महासजः ॥ पृथक् द्वसनस्तेस्तेरस्वाचैतौर्विषो मया ॥२११ अथ बालकाम

ल

राम
॥१३॥

५
॥१३॥

पावलोकः ॥ योगदामहृतीमुक्तास्यस्ते एवार्भकेष्वपि ॥ किंतु देहाग्निधादेर्लक्षिवाल्लाववं पारम् ॥२१२
दीर्गालस्य पृथग्दोषेलात्तास्वावोतिरोदनं ॥ गुदस्य पाकपाकोचयंतोद्रेदादप्रोपरो ॥२१३ ऊर्ध्वे
स्येदतः स्वादोक्षीपेक्षात्रं वमेतुजः ॥ जागर्तिरोदिति श्वावोग्रहस्तोभुक्तिः कृशः ॥२१४ अथ ग
भिरापावलोकः ॥ स्ववीगर्भस्य चतुर्थान्मासात्पातस्ततः पां ॥ समूहगर्भोपिः स्थानाच्युतो नवाह
रापयेत ॥२१५ गर्भस्य दाधिनाशोच्यते गर्भे विपाततः ॥ विरेकशैत्यत्वं कं पज्वराद्यैः सानासिच
ति ॥२१६ अथ स्तनिकारोगावलोकः ॥ अंगमर्दज्वरः कं पः पिपासागुसगात्रता ॥ शोथश्चलाति
सारोचस्तनिकारोगलक्षणां ॥२१७ अथ प्रदावलोकः ॥ अस्त्रः श्रुतिः स्यात्प्रदापोनेस्त्रीणामना
विं ॥ सुगंगमर्दोर्बल्यं कृत्तुं पांडुत्वदाहकृतं ॥२१८ अथ चतुर्था पृथक् सवैर्विदोषैः स्यादार्तवंपुनः
शाशास् कृतुल्यतच्चाक्तं धौतं वासो नंदं जयेत ॥२१९ अथ छतडावलोकः ॥ अतिववायशीलोपो
नचवाजीक्रियारतः ॥ ध्वजभंगमवाप्रोतिसंश्रुतप्रहेतुकं ॥२२० अत्यशीतोष्णं तेजः कृत्ति
पासाश्चमसहः ॥ पिडिकासंधिशीथिलोहीनवाक्चिबलोद्विग्नः ॥२२१ पांडुरोत्परातीस्तोयतु

अ० वे०

॥१४॥

लपरेतम्लपध्वजः मंदवाहूश्च हीनश्च दीरापुको नरोत्तमः ॥२२॥ असाध्यं सहजं हेतुं म
र्मच्छेदाच्च यद्वेत् साध्यानामिदं रेखां च कार्यं वाजीक्रियमतः ॥२३॥ अथ नेत्रावलोकः ॥ ध
मीधूल्यर्कशाकाभूतीक्ष्णास्त्रीजागरादिभिः ॥ गंडुषाः जननस्यादिहीनानां सुदुर्गो मया ॥२४॥
तीभिरेव लंकाचमाभिष्यंदो धिमं यकः ॥ पद्मकोपिवृणाः कोपश्चेत्याघानपुना मया ॥२५॥
नेत्रकोपः पृथक् सर्वे सौख्यं न्यहेतुतः ॥ सुगसुरागशाप्याघोरमः पृक्स्ततो न्यथा ॥२६॥
अव्यक्तं तिमेति चेदमनेकं पदं लिखति ॥ काचीस्त्वामं वरं न द्रुमिबोर्धिमधोनतु ॥२७॥ अथ क
रां रोगावलोकः ॥ करोति विगुणोर्वोर्मलं संपृच्छकराग्रोः सकफः पाकवाधये ॥ ललाटादि
नादान ॥२८॥ अथ नाशामयावलोकः ॥ अशोखिखावापिडिका पूषाश्रावश्च पीनसः प्रतिप्याय
क्षालिका चेत्याघानाशामयाः स्मृताः ॥२९॥ अथ मुखरोगावलोकः ॥ सासत्तुकुसते श्लेष्माद
ताशोदितचालनम् ॥ दोगंध्यापिडिकापाको जीवादिनां गदान्मुखे ॥३०॥ अथ शिरोरोगावलोकः ॥
आकालपतितं पीडां सूर्यावर्तोर्ध्वमेदकाः ॥ इदं लुप्तं केशपातः श्याघासुः शिरोरोगाः ॥३१॥ अथ

राम
॥१४॥

अ० वे०

॥१५॥

विषधिकावलोकः ॥ जीवामोघ्याशीरोदाह्रमोमादासाचेज्वरैः ॥ श्वासाहिकादंतहर्षो जा
नीयात्स्यावरां विषं ॥३२॥ दंतवैवरापिशोषाभ्यां शीतेरेकतमोम्रमे ॥ निद्रादीरागरसनामोघ्ये
श्वापि विषं वदेत् ॥३३॥ अतिविस्तारुस्तकपाठहठं प्रातिहस्ततया धतिभरिभयं नयनानलव
पितिषमघकृतं भिषजा मिदमं जनमस्तमुदे ॥३४॥ चकारचतुरोश्चित्यं तादितमाग्निवेशोजनं
परोपकृतये कतिपारिमितं सजं तापकं ततः समुद्रुतेः सदा कृपराशीभिस्तुष्यतां तुष्यं राग
रिकन्यकापारिच्छसद्योषितः सुतः ॥३५॥ इति श्री आग्निवेशाचार्यविरचितं गदांजनं नामानि
दानसंपूर्णम् ॥

शिव
॥१५॥

८५
१७

इति

ॐ गदाऊन म०

आग्नेवेश। पूर्णतम।

१८
१७

२३०५